MUŞ

49

Yüzölçümü: 8196 km2
Nüfusu: 302.416
İlçeler: Bulanık, Malazgirt, Varto.
Köy sayısı: 370
Hastane yatak sayısı: 220
Doktor sayısı: 30
Okur-yazar oranı: % 45
Otomatik telefon kodu: 0251

Malazgirt Zaferi'nin kazanıldığı topraklar üzerinde kurulu ilimiz

Tarih ve doğa güzelliği Muş'un her köşesinde kendini gösterir...

MUŞ; Türk milletine Anadolu kapılarını açan Malazgirt zaferinin kazanıldığı topraklar üzerinde kurulu, tarihimizde seçkin bir gurur sayfası oluşturan ilimizdir.

Soylu geçmişi boyunca, çeşitli uygarlıkların uğrağı olmuştur Muş. Bu uygarlıkların en eskilerinden biri de Urartulardır. Bugün Muş Ovası'nda Urartuların izlerine adım başında rastlamak mümkündür. Birçok höyük, geçmişteki zengin uygarlık seviyesini yansıtan belgelerle doludur.

Muş, doğal güzellikleri açısından da Anadolu'nun şanslı illerindendir. Kış sporlarına olanak tanıyan doğal yapı, ilkbahar ve yaz aylarında yemyeşil Muş Ovası ile apayrı bir görünüm katmaktadır.

Muş'un Kurtik dağları üzerindeki düzlükte bulunan Kızıl Ziyaret Tepesi, büyüleyici güzelliği ile efsanelere konu olmuştur. Efsaneye göre, bir zamanlar yoksul bir köylünün güzelliği ile melekleri kıskandıran kızı bu düzlükte yaşarmış. Dereler, kuşlar hep kızın güzelliğini seyreder, seyrettikçe coşarmış. Günlerden bir gün, yöredeki ağanın oğlu kıza âşık olmuş. Ağa bu, durur mu, kızı hemen oğluna almaya kalkışmış. Ama güzel kızın gönlü bir çobandaymış. Gözü yakışıklı çobandan başkasını görmezmiş. Ancak, çobanın bir başka kasabaya gittiği bir gün, ağanın oğlu güzel kızı tuzağa düşürmüş. Kaçsa kaçamaz, vursa öldüremezmiş güzel kız. Sonunda kendini uçurumdan aşağıya atıp canına kıymış.

Derler ki, o günden sonra kızın güzelliği yaprak yaprak, çimen çimen yayılmış ovaya. Bugün koklanan her güzel çiçekte kızın nefesi, her kaynakta kızın gözleri, serin dağ yellerinde onun türküleri yaşar durur.

Adı nereden geliyor

Urartular'ın ünlü hükümdarı Muşet tarafından kurulan kente Urartular haşmetli kralların adını vermişlerdi. Bu kent nice yüzyıllar boyu hep bu adla anılmıştır. Son zamanla halkın dilinde bazı değişikliklere uğramış, en sonra Türklerin dilinde Muş şeklini almıştır. Bu kent ve merkezini oluşturduğu il bugün aynı adla anılmaktadır.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 1520 metre kabul edilen Muş şiddetli bir kıştan sonra çok sıcak ve kurak bir yaz geçirir. İlkbahar ve sonbaharda yağmur boldur. Yılın 80-90 günü tam güneşli 110-120 günü kapalı ve yağışlı geçer. Geri kalan günler parçalı bulutludur.

Nasıl Gidilir

İstanbul'dan her gün bir posta ve haftada 3 gün Van Gölü ekspresi ile gidilebilir. Karayolu, düzgün olduğu için her yöreden otobüs bulmak mümkündür.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Politik Kimliği

1950
Milletvekili genel seçimleri
Katılma Oranı: % 89.8

Partiler	Aldığı oy	(%)
CHP	16.040	48.7
DP	16.880	51.3

1954
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 89.1

Partiler	Aldığı oy	(%)
CHP	8.485	28.7
DP	12.807	43.3
Bağımsızlar	12.413	28.0

1957
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 76.2

Partiler	Aldığı oy	(%)
CHP	13.500	30.9
CMP	3.588	8.2
DP	19.360	44.4
HP	6.136	14.5
Bağımsızlar	626	2.0

1961
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 82.9

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	10.779	20.4
CHP	16.530	31.4
CKMP	2.274	4.3
YTP	23.162	43.9

1965
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 80.0

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	10.149	18.3
CHP	10.615	19.1
CKMP	9.965	18.0
MP	4.418	8.0
TİP	2.062	3.7
YTP	7.568	13.6
Bağımsızlar	10.701	19.3

1969
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 80.2

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	6.369	10.3
CHP	10.419	16.9
CGP	3.227	5.2
MP	276	0.4
TİP	2.282	3.7
YTP	8.814	14.3
Bağımsızlar	30.440	49.2

1973
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 80.8

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	6.609	9.4
CHP	12.208	17.3
CGP	4.538	6.4
DP	4.260	6.0
MHP	322	0.5
MSP	10.383	14.7
TBP	163	0.2
Bağımsızlar	31.932	45.3

1977
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 81.6

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	15.115	18.0
CHP	13.776	16.4
CGP	286	0.3
DP	548	0.7
MHP	190	0.2
MSP	15.079	17.9
Bağımsızlar	29.080	46.5

MUŞ ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:

YIL: 1961 Kabul	Red
% 79	% 21

YIL: 1982 Kabul	Red
% 86.4	% 13.6

MUŞ VALİ VE BELEDİYE BAŞKANI: GÖKHAN AYDINER

1.[illegible] yılında Kanunî Sultan Süleyman tarafından Akkoyunlu Devleti'nden alınarak Türk topraklarına katılan ve 193[illegible] yılında bugünkü idarî statüsüne kavuşan Muş ili, 8196 km2 yüzölçüme ve 1980 sayımına göre toplam 302.416 nüfusa sahip, Bitlis, Siirt, Diyarbakır, Bingöl, Erzurum, Ağrı illeri ile çevrili Doğu Anadolu'nun şirin ve yeşil bir vilâyetidir.

Bu nüfus, irili ufaklı [illegible]63 yerleşim ünitesinde yaşamaktadır. [illegible]63 yerleşim ünitesinin beşi belediye, 370'i muhtarlık ve geri kalanı muhtarlıklara bağlı mezralardır. Bunun tabiî sonucu olarak halkın % 7[illegible]'i kırsal kesimde yaşamaktadır. Esasen toprak ve tarım varlığı da bunu zorunlu kılıyor.

Muş, arazi varlığının % 93.9'u kültüre elverişlidir. Üstelik bunun 1/6'sı da sulanabilir niteliktedir. Bu fizikî durum, Türkiye ortalamasının çok üstünde olan doğal bir nimettir.

Muş Ovası, bu arazi varlığı içinde ayrı bir yer tutar. Yaklaşık 80 km. boyunda ve 20 km. enindeki bu ova, içinden geçen Murat ve Karasu nehirleri sayesinde büyük bir tarım potansiyeli gösterir.

Bütün bunların tabiî sonucu olarak Muş halkının geçim kaynağını tarımsal faaliyetler teşkil etmektedir. Hayvancılığın ise bu faaliyetler içinde özel bir yeri vardır. Global rakamlarla ilimizdeki küçükbaş hayvan sayısı 1. [illegible]00.000, büyükbaş hayvan sayısı da [illegible]00.000'dir.

Buna rağmen hayvancılığın ve tarımın istenilen teknik seviyede ve verimde yapıldığını söyleyemeyiz. Meselâ teknik tarım yapılabilecek bir kısım ova arazisinde yayılım hayvancılığı yapıldığını görüyoruz. Halbuki bu yerlerde sulu ziraat ekimi yapılmalı, hayvancılıkta ise besiciliğe yönelinmelidir. 21 Aralık 1982 tarihinde hizmete giren şeker fabrikası ile 1983 sezonunda devreye alınması beklenen yem fabrikasının, yapılan eğitim çalışmaları yanında, köylüyü buna yönlendiren muharrik bir güç olacağına inanıyoruz.

İlimizin bu doğal varlığı, emsali illere nazaran daha büyük çapta yatırımların ilimizde yapılmasına etken olmaktadır. Yuvarlak rakamlarla ifade edersek tarım, gıda, enerji, ulaştırma, konut ve eğitim sektörleri için 1981 yılında 2[illegible] milyarı, 1982 yılında da 4 milyarı aşan yatırımlar yapılmıştır. 1982 yılında şeker fabrikasının inşaası ve sulama tesislerinin yapımı, yatırımlar içerisinde ağırlıklı bir yer tutmuştur.

Ayrıca, Muş ve Bulanık ovalarının tümünün sulanması ve mevcut akarsulardan enerji üretimi için ileriye dönük büyük proje çalışmaları da ilgili kuruluşlarca sürdürülmektedir. Süt ve mamülleri fabrikası, tütün işleme tesisleri, hayvancılığı geliştirme projeleri, Muş'un ekonomik geleceği ile ilgili devletin yatırım yaptığı diğer alanlardır.

Devletin bu direkt iktisadî yatırımları yanında, il özel idaresinin de katılması ile oluşturulan şirketler eliyle sürdürülen yatırımlar da vardır. Bunlardan biri meyan balı üretecek fabrikadır. İnşaası devam etmektedir. Diğer biri barit fabrikasıdır. Fabrika işletmeye açılmış ve diyebilirim ki dünyanın en kaliteli baritini üretmektedir. Bu fabrika sayesinde Muş'un doğal bir yeraltı kaynağı değerlendirilmiş olmaktadır.

Hammaddesi tarıma dayalı sanayileşmenin en büyük göstergesi Muş ili merkez nüfusunun Türkiye ortalamasının 3[illegible] katı bir patlama göstermesidir. Tabiî, belediye hizmetleri yönünden bunun birtakım sıkıntıları olmaktadır. Ancak, bu büyümeye ayak uydurmak için gerekli önlemler alınmaktadır. Meselâ şehrin su ihtiyacını 2[illegible] yıllık bir perspektifte karşılayacak şekilde 2[illegible]0 milyonluk bir yatırım, 1984 yılında bitmek şartıyla 1982 yılı programına alınmış ve bunun [illegible]4 milyonluk birinci kısım inşaatı da ihale edilmiştir. Elektrik şebekesi İller Bankası kanalıyla revize ettirilmiştir. Şehir kanalizasyonunun inşaası hızla devam ettirilmiş, 1982 yılı sonu itibariyle 60 km'lik bir şebekenin inşaası tamamlanmıştır. 1983 yılı içinde de kanalizasyon inşaasına devam olunacak ve yapılan kısımların kullanımına başlanacaktır. İtfaiye teşkilâtı yeni alınan bir arazöz, otobüs işletmesi, iki otobüs fen işleri bir damperli kamyonla takviye edilmiştir.

Özetlersek, yapılan ve yapılacak yatırımlarla Muş'un sahip olduğu tabiî potansiyel, günün fen ve tekniğine uygun biçimde en verimli şekilde değerlendirilme yolundadır. Muşlu vatandaşlarımız da, 12 Eylül harekâtının sağladığı huzur ve güven ortamı içinde bu kalkınma hamlesinde yerini almaktadır Öyle sanıyorum ki, yakın bir gelecekte yörenin ekonomik ve sosyal yönden en zengin ve gelişmiş illerinden biri Muş olacaktır. Bunun bahtiyarlığı bütün milletimize, şerefi ise daima yüce devletinin yanında ve emrinde yer alan, Türk olmanın gururuyla övünen, çalışkan ve kadirşinas Muşlulara ait olacaktır.

Protokol

Vali ve Belediye Başkanı.	**Gökhan AYDINER**
Vali Muavini.	**Burhanettin COŞKUN**
Emniyet Müdürü.	**Reşat VURAL**
Millî Eğitim Müdürü.	**Sait AKYÜZ**
Sağ.Sos.Yrd.Müdürü.	**Şerafettin ŞAHİN**

Vergi Rekortmenleri

Hamdi Şahin	1.411.025
Ahmet Özdemir.	1.196.731
Hilmi Toplu.	1.125.849
Mustafa Akyüz.	803.316
Mustafa Sabuncuoğlu	489.362

Önemli kişiler

KASIM DEDE— (1866-1958)- İlk TBMM üyesi, İstiklâl Madalyası sahibi. Çeşnigizlizadelerden, ziraat ve ticaretle uğraşmış, özel eğitim görmüş, Belediye Meclisi üyesi.

MUHTAR FİKRİ GÜCÜN— (1879-1930)- İlk TBMM üyesi, İstiklâl Madalyası sahibi. Rüştiye'de okudu, çiftçilik yaptı, Kurtuluş Savaşı'nda Mersin milletvekiliydi, Cizrelizadelerden.

HACI İLYAS SAMİ MUŞ— (1881— ?)- İlk TBMM üyelerinden, İstiklâl Madalyası sahibi. Medrese öğretimi gördü, Farsça ve Arapçanın yanı sıra Kürtçe, Ermenice ve İngilizce öğrendi, Şark ilimlerinden icazetli. 1908'den 1919'a kadar Osmanlı Mebusan Meclisi'nde mebus, İngilizlerin Malta adasına sürdüklerinden. Malta dönüşü TBMM'de Muş Milletvekili olarak görev aldı, 1927'de Bitlis, 1935'te Çoruh'tan milletvekili seçildi.

OSMAN KADRİ BİNGÖL— (1881-1930) ilk TBMM ve ilk Cumhuriyet Meclisi'nde milletvekili. Medrese ve Rüştiye eğitimi görmüş, son Osmanlı Meclisi'ne seçilmiş ise de TBMM'nin ilk dönemine milletvekili kabul edilmiş, Hakkâri Tahrirat Müdürü. İstiklâl Madalyası sahibi.

RIZA KOTAN (1890-1951)- İlk TBMM üyesi, İstiklâl Madalyası sahibi, Rüştiye eğitimi gördü, ziraat ve ticaretle uğraşmıştı. 1923 Meclisi'nde de Muş Milletvekili olarak bulundu.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

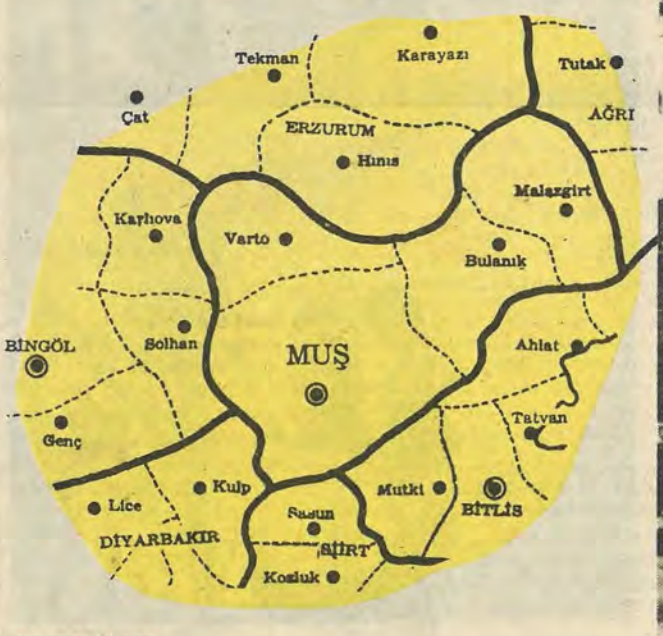

MERKEZ

Muş Ovası'nın güneyindeki Kurtik dağlarının eteğinde kurulmuştur. İlçeye bağlı köy sayısı 149, bucak sayısı 4'tür.

1980 sayımına göre toplam nüfusu 146 bin 527 olan merkez ilçenin yüzölçümü de 3 bin 538 kilometrekaredir.

BULANIK

1980 yılı sayımına göre nüfusu 63 bin 420 olan ilçenin yüzölçümü de bin 706 kilometrekaredir.

Bulanık, 1884 yılında Bitlis vilâyeti sınırlarındaki Muş sancağına bağlanmış, 1927 yılında Muş'un ii olması üzerine ilçe durumuna getirilmiştir.

M.Ö. 2500-3000 yıllarında Nobilerin yaşadığı sanılan Bulanık'ta Gobin adlı bir kasaba kurmuşlardır. Daha sonra uzun süre yöreye Urartu'lar egemen olmuşlardır.

MALAZGİRT

14 bin 68 kişilik nüfusu ile Muş'un ikinci büyük ilçesi olan Malazgirt'in yüzölçümü de bin 534 kilometrekaredir. İlçeye bağlı 69 köy bulunmaktadır.

Osmanlı idaresinde Erzurum eyâletine bağlı bir sancak olarak kalmış, 1923 yılında Muş iline bağlanmıştır.

Türklerin Anadolu'ya girdiği 1071 Malazgirt Meydan Savaşı'na sahne olan bu ilçemiz, köklü bir geçmişe sahiptir.

Bulanık ilçesi...

VARTO

Nüfusu 6 bin 892, yüzölçümü ise bin 418 kilometrekare olan Varto, gerek nüfus gerek yüzölçümü açısından Muş'un en küçük ilçesidir.

Varto, deprem fay hattı üzerinde bulunan bir ilçemizdir. Bu nedenle 1946 ve 1966 yıllarında iki büyük deprem görmüş olan ilçede düzenli bir şehirleşmeye gidilmiştir.

Coğrafi Konumu

Muş, Fırat nehrinin kolu olan "Murat ırmağının" ve bunun takibi olan Karasu'nun geçtiği ovanın güney kenarında kurulmuştur. Güneydoğu Toros dağ sıralarının eteğinde yer almıştır.

Şehir merkezi deniz seviyesinden 1260 metre yüksekliktedir. Muş ovası, Iğdır ovasından sonra Doğu Anadolu'nun en büyük ovasıdır ve 80 km. uzunluğunda genişliği 2[illegible] km'dir. Ova, doğuda Van Gölü çukurlarından Nemrun sönmüş yanardağ kitlesiyle ayrılmaktadır.

Gezilecek yerler

ZİYARET YAYLASI: İçinde bir türbe olduğu için bu adı alan yayla, Kızılziyaret dağında piknik yeridir. Havası ve soğuk sularıyla ünlüdür.

BULANIK GÖLÜ: Bulanık ilçesindedir. Kamp ve av bölgesidir.

NAZİK GÖLÜ: Bulanık'ın 30 kilometre güneyindedir. Sazlıktır. Bol balık bulunur.

EĞİTİM

Okur-yazar oranı yüzde 45'e ulaşan Muş'ta eğitim olanakları oldukça kısıtlıdır.

Muş'ta bugün 51 köyün ilkokulu yoktur. Toplam ilkokul sayısının 345 olduğu Muş'ta, ilkokul öğrencilerinin sayısı da 38 bin 14'tür.

İldeki orta dereceli okulların toplamı ise 25'tir. 25 orta dereceli okulda 6 bin 288 öğrenci eğitim görmektedir.

MUŞ yöresinde "Halay türündeki oyunlar davul ve zurna eşliğinde oynanır. Ancak, davul zurnanın yerine bazen "kaval" çalındığı da görülmektedir. "Ağır govenk, ağır oyun alkuşta, aşırma, aşruke, ayşoki, bar, güvende, hakuşta, hançer bıçak, karşılama, kurt oyunu, nazey, ördek, yalkuşta, zeybek, zeyni" adlı oyunlar yörenin en sevilen oyunları olarak bilinirler.

Muş'ta oyunlar genellikle erkekler ayrı, kadınlar ayrı olarak oynanır. Erkek oyunları "kılıncı, kenetli, çepikli" şeklinde üç grupta toplanır.

İstanbul Vefa Lisesi folklor kolu öğrencilerinin yaptıkları araştırmalar da oyunlar ve giysiler konusuna şu şekilde yer verilmiştir:

OYUNLAR

Oyunlar üç grupta toplanır. Kılınçlı oyunlar: Serçe parmaklar birbirine geçirilir. Bir sıra halinde dizildikten sonra halka şeklinde oynanır. Bu gruba cinari, serdesta zifkıro gibi oyunlar girer.

Kenetli oyunlar: Yan yana dizilip kollar omuzlar hizasından itibaren birbirinin ardına takılır. Düz şekilde ve dönerek oynanır. Grani, sıvıki, muşki ve heyecan adlı oyunlar bu grupta toplanır.

Solak oyunlar: Bu oyunlar genellikle kılınçlı oyunun bir türü olarak degerlendirilir. Oyuncular birbirinin arkasından ve tek sıra halinde, eller pazudan bir birine bağlı olarak göğüs hizasına kaldırılmış şekilde bir ayak sağa bir ayak sola oynanarak gidilir. Yerinde sekmeler yapılır ve devamlı süratle tekrarlanır. Bu gruba cepki, avşirme, oyunları girer.

Nereye gidersin hanım kız?
Suya giderem efendim.
Suyu ne yaparsın hanım kız?
Hamur yaparım efendim.
Hamuru neylersin hanım kız?
Deveye veririm efendim.
Deveyi eylersin hanım kız?
Tuza götürürem efendim.
Tuzu neylersin hanım kız?
Koyunu ne yaparsın hanım kız?
Koyunu keserim efendim...

Muş oyunları zaman zaman coşkulu, zaman zaman durgun zarif görüntüler sergiler.

Karasu ve Murat'ın suladığı otlaklar üzerinde lâlelerin canlı renkleri, görkemli bir doğa olayını simgeler. Şal-Şepik, içlikten, poşuya kadar giyimde doğanın essiz renk armonisi hâkimdir.

GİYSİLER

Kadın giyimi: Başta kofi bulunur. Bu bir bakıma kadın fesidir. Kofinin etrafına dizi dizi yüzlük altınlar dikilir. Yanlarından yüzlerine doğru ince püsküller iner.

Bunlar yüze ayrı bir güzellik verir. Kofi çene altından bir bağla bağlanır.

Gövdeye bir iki fistan birden giyerler. Fistanların göğüs ve eteğinin alt kısımları kırpıklıdır. En üste olanının önü açıktır. Bele "şehri" bağlanır. Bu bir nevi kuşaktır. Fistanların rengi genellikle kırmızı olur. Fistanların kirlenmemesi için, önlerine peşmal bağlanır. Kolların kirlenmemesi için de siyah "zendik"ler takılır.

Takı olarak boyunlarına beşibirlik ve reşat altınları takılır. Kollarda bilezik, parmaklarına altın yüzük, kulaklarına küpe takarlar. Genç kızlar gözlerini "kil"de ile bir siyah toz ile süslerler.

Çorapların parmakları örten kısmı rengarenk ve desenli olur.

Yazın ince çoraplar giyilir. Kışın ise keçi tiftiklerinden yapılan desenli çoraplar giyilir. Ayağa çarkı veya kundura giyilir.

Erkek giyimi: Yazın başa fes giyilir. Fesin etrafına ağal bağlanır. Kışın bazen tiftikten yapılmış fesler giyilir.

Gövde de, şal-şepik vardır. Bu bir nevi ceket ve pantalondur. Bele dokuma kuşak takılır. Ayağa "gark" kundura veya kara lastik giyilir.

Erkekler çorap ve ayakkabıya çok düşkündürler. "Iskarpin, kaloşpotin, pabaç", kışın lastik ayakkabılar giyerler. Köylerde "çarık, pabaç, garuk, kundura, terlik (şipik) gargar (ufak çıngıraklı tahtadan yapılma) erkeklerin giydikleri ayakkabılar olarak bilinmektedir.

BİR EFSANE

Vaktiyle burada yaşayan çok zengin bir bey varmış, Bey bu semte tamamiyle hâkimmiş. Zengin beyin dillere destan çok güzel bir kızı varmış. Bu kız erkek gibi büyütülmüş, ok atıcılıkta, ata binmekte usta imiş. Bir gün yine bu dağlarda gezinirken aniden karşısına çok iri yapılı, silahlı uzun bıyıklı bir kahraman çıkıvermiş, genç kız bundan çok korkmuş. Hemen arkasını dönerek kaçmaya başlamış. Ancak yiğit adam bu kızın arkasını bırakmamış, kız kaçmış, erkek kovalamış. Öyle bir zaman gelmiş ki, artık kurtulma olanağı kalmamış. O zaman kızcağız ellerini havaya kaldırmış. Yarabbim beni kurtar diye yalvarmış. Yalvarmasıyla birlikte de Allah onun duasını kabul etmiş. Bakmış ki önünde derince bir mağara açılmış. Kızcağız can havliyle kendisini o açılan mağaraya atmış. Kız mağaraya girer girmez de mağaranın ağzı kapanmış.

Bu tepenin yüksekliği 2.500 metredir. Adına Ziyaret veya Kızılziyaret denir. O günden beri burasının adı Kızılziyaret olmuş. Buraya giden herkes yanıbaşındaki biten çalılıklara tel bağlarlar...

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

MUŞ ilimizin kapladığı toprakların pek eski ve çok hareketli bir tarihi vardır. Anadolu'da ilk siyasî birliği kuran Hititler, bu topraklara kadar uzanamamışlardır. Sami Asurlular bu topraklara kadar gelmişlerse de buralara hâkim olamadan dönmek zorunda kalmışlardır. Hurriler ve Urartular, bu toprakları da aşamamışlardır. Hurri-Mitanni Krallığı bu yörede egemen olmuş, Urartu Krallığı'nın egemenliği sırasında da Kral Menuas tarafından burada güzel bir kent kurulmuştur. Kente, kralın adına izafeten "Menuahina" adı verilmiştir. Bu kenti Türkler Malazgirt adıyla anmışlardır. Daha sonra bu topraklardan Persler, Babilliler ve Makedonyalılar gelip geçmişlerdir. Persler ve Makedonyalılar burada uzun bir süre egemen olmuşlar, Babilliler ise bir hâkimiyet tesis edememişlerdir. Büyük İskender'in ölümünden sonra Makedonya İmparatorluğu parçalanırken bu topraklar Ermeni krallarının eline geçmiştir. Ermeni kralları burada Partlar'a tâbi olarak hüküm sürmüşlerdir. Romalıların bu yöredeki egemenliği pek kısa sürmüş, yöreyi ele geçiren Sâsâniler bu toprakları Bizanslılara karşı da savunmuşlardır.

Milâttan sonra VII. yüzyıldaHazret-i Osman zamanında bu topraklar Arap İslâm İmparatorluğu sınırları içine katılmış, daha sonra Ermeni kralları tekrar burada kendilerini göstermişlerdir. Onlardan sonra da Bizanslılar bu toprakları kendi sınırları içine katmışlardır. Malazgirt Kalesi, bu zamanda Bizanslılar tarafından yapılmış, ve tahkim edilmiştir. 1071 yılında Türkler Malazgirt Ovası'nda Bizanslıların sayıca çok daha üstün durumdaki ordularını ağır bir hezimete uğratarak Anadolu'nun kapılarını burada açmışlardır.

Bu yörede başlayan Selçuk Türkleri egemenliği, daha sonra onlara tâbi olan Ermen-Şah ve Artukoğluları sürdürmüşlerdir. XIII. yüzyılda Alaeddin Keykubat tarafından bu topraklar Büyük Selçuklu Devleti sınırları içine katılmıştır.

Muş ve çevresi, bundan sonra İlhanlılar, Celâyirler, Timur, Karakoyunlu ve Akkoyunlu egemenliklerini yaşamış, Akkoyunlu Devleti'ni ortadan kaldıran Şah İsmail Safevî, buraları kendi imparatorluğunun sınırları içine katmıştır.

1514 yılında Yavuz Sultan Selim, Şah İsmail'in üzerine yürüyüp onu ve ordusunu Çaldıran Ovası'nda ağır bir hezimete uğratmış, bu devleti ortadan kaldırırken bu toprakları da Osmanlı sınırları içine katmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Van Beylerbeyiliği'ne bağlı 14 sancağından biri olan Muş, Tanzimat'tan sonra Bitlis vilâyetine bağlanmıştır.

18 Şubat 1916 günü Muş, Rus işgaline uğramıştır. 1 Mayıs 1917 gününe kadar işgal altında kalan yöre, en karanlık günlerini yaşamıştır. Bu sürenin içinde Ruslar tarafından tahrik edilen Ermeniler, Muş ve çevresinde büyük kötülüklerde bulunmuşlardır.

Muş'un zengin tarihinden kalan eserler, Rus işgali sırasında Ruslar ve Ermeniler tarafından ağır tahribata uğratılmış, bunların bir kısmı tamamen ortadan kaldırılmıştır. Bunların arasında Ulucami diye anılan Şeyh Muhammed Mağribî Camiî ile minaresi renkli taşlarla süslü güzel bir Selçuklu eseri olan Alâeddin Camii de bulunmaktadır. Surp Karabet Manastırı da ağır tahribata uğrayan eserler arasındadır. Bu manastır "Çengelli Kilise" adıyla da anılmaktadır.

VI. yüzyıldan kalıp bugün harap bir halde bulunan Malazgirt Kalesi, Selçuklu eseri olan Aslanlı Han ve yine Selçuklular devrinden kalma Türbe kalıntıları Muş'un ayakta kalabilmiş tarihî eserleri arasındadır.

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

EKONOMİ

Muş ilinin ekonomik etkinlikleri tarım sektöründe yoğunluk kazanmaktadır. Murat ve Karasu nehirlerinin suladığı Muş Ovası, ilin en büyük ekonomik potansiyelini oluşturmaktadır.

Muş'ta arazinin yaklaşık yüzde 94'ü tarıma elverişlidir.

İlin tarımdan sonraki önemli geçim kaynağı hayvancılıktır. Muş'taki küçük baş hayvan sayısı 1.5 milyon, büyük baş hayvan sayısı ise 500 bindir.

Ancak gerek tarımsal faaliyetler, gerekse hayvancılık, çağdaş tekniklerden yararlanılmadan, gelişmemiş yöntemlerle sürdürülmektedir.

İldeki yatırım hacmi de son yıllarda önemli sayılabilecek boyutlara ulaşmıştır. Tarım, gıda, enerji, ulaştırma sektörleri için 1981 yılında yaklaşık 2.5 milyarı bulan yatırımlar 1982'de 4 milyara ulaşmıştır.

Muş'taki sanayi yatırımları şunlardır:

Emaş Barit Fabrikası, Süt Fabrikası, Un Fabrikası, Şeker Fabrikası, Ak Tuzla Yem Fabrikası. Bu fabrikalardaki toplam istihdam 1573 kişidir.

Sağlık Hizmetleri

Muş, sağlık hizmetleri potansiyeli açısından zengin sayılmayan illerimizdendir. İlde 22'si sağlık ocaklarında olmak üzere toplam 30 doktor görev yapmaktadır.

Muş il merkezinde 150 yataklı Bulanık ilçesinde 70 yataklı bir devlet hastanesi bulunmaktadır. Ancak yapımı süren ve 1983 yılında hizmete sunulması planlanan hastane ilin sağlık sorunlarına önemli katkılarda bulunacaktır.

Muş'ta sık görülen önemli hastalıklar arasında kızamık, boğmaca, tüberküloz önde gelmektedir.

BİLMECELER

Bu yol pazara gider
İzi nazar gider
Anası altı aylık
Oğlu pazara gider .. (salatalık)

Dağda değdim
Başıl başlı beğdim
Eve geldim dul oldum
Eli bağlı kul oldum .. (süpürge)

Tuzsuz bişen aş,
Köpük veren taş (sabun-helva)

Benim babamın sarığı
Bu odayı doldurur .... (lamba)

Ezan okur namaz kılmaz
karı alır nikâh kıymaz.. (horoz)

ATASÖZLERİ

—İç güveyi tandırın başındaki itten iyidir.

—Kadının arka eteği, ön eteğine düşmandır.

—Bağı kaz üzüm olsun, üzümü yemeye yüzün olsun.

—Elbise yürüyüş, para söyleyiş öğretir.

Anamın aşı, tandırımın başı.

—İtin aslını ara, sonra kapına bağla.

DUALAR

—Şeyh Abdulkadir Heylani, Sultan Veysel Karani duacın ola.

—Ömrün sular gibi uzun ola.

— Dolu sandık önünde oturasın (Zengine gelir gidesin)

Özel yemekleri

Muş'ta kışlar uzun geçtiğinden et ihtiyaçlarını gidermek için kavurma yapılır. Kavurma, koyun, kuzu veya bir iki yaşındaki ineklerin etlerinden yapılmaktadır. Etler küçük parçalara bölünür, haşlanır tenekelere doldurularak kışa saklanır.

Et saklandığı gibi, bazı sebzelerde kurutularak kış hazırlığı yapılır. Patlıcan, domates, biber, bakla, hıyar kabuğu, reyhan, nane gibi sebzeler kurutularak torbalara konur.

Muş küftesi, hazüt dolması, kırçikli kalem dolması, teter helvası, kırçik, keşkek, herse, mırtoğe, cevbelek helimaşi, jag, gülük, kenger, sıpidak, uçkun ve kak yörenin sevilen yemeklerinderdir.

Jağ: Dağlarda yetişen bir bitkidir. Yazır toplanır. Turşu gibi tenekelerde veya başka kaplarda tutulur. Kışın tavaya biraz yağ dökülerek içinde pişirilir. Üzerine birkaç tane yumurta kırılır unla karıştırılır. İyice piştikten sonra sofraya getirilir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Gerek coğrafî konumu, gerekse tarihî zenginlikleri ile yurdumuzun görülmeye değer illerinden biridir. Ayrıca Nemrut dağı ve üzerindeki kalıntılar bu bölgeye turizm bakımından da özel bir değer vermektedir.

Başta tütüncülük olmak üzere çeşitli değerli ziraat ürünleri yanında hayvancılık, arıcılık ve küçük el sanatları, halkın önde gelen uğraşıları arasındadır.

Türk Ticaret Bankası, çevredeki şubeleri ile yöre halkına hizmet vermekten mutluluk duymaktadır.

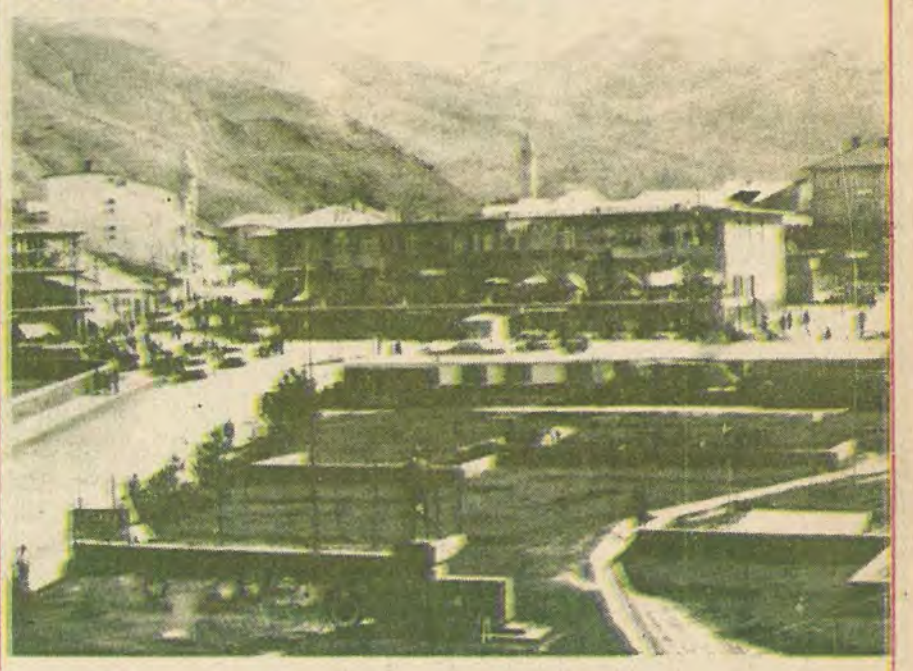

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Huzurlu Yaşayın

Paranız kıymetlidir iyi değerlendirin İş Bankası'na gelin bankanıza güvenin.

Tasarruflarınızı, paranızın ve istikbalinizin emniyeti olan Türkiye İş Bankası'nda değerlendirin, huzurlu yaşayın!

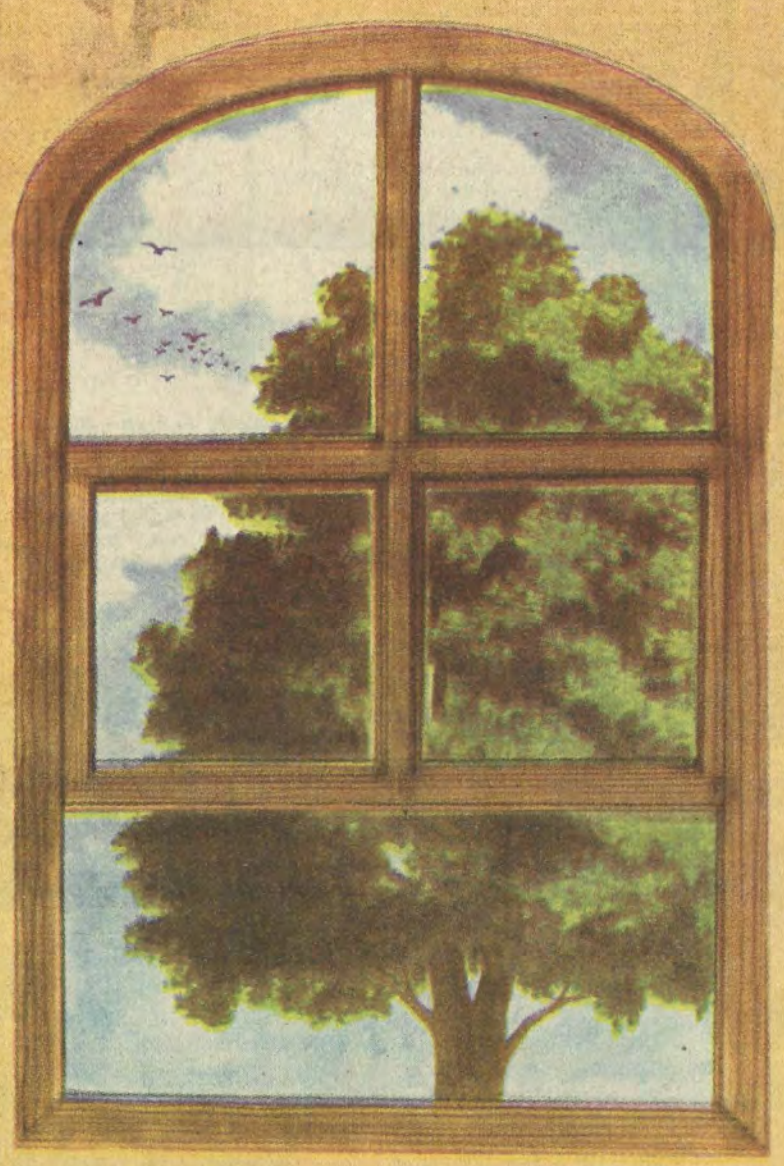

TÜRKİYE İŞ BANKASI

CEMAJANS

NEVŞEHİR

50

Yüzölçümü: 5.467 km2
Nüfusu: 256.933
İlçeler: Avanos, Derinkuyu, Gülşehir, Hacıbektaş, Kozaklı, Ürgüp.
Köy sayısı: 149
Doktor sayısı: 51
Hastane yatak sayısı: 305
Okur-yazar oranı: % 50
Otomatik tel. kodu: 4851

Milât'tan üç bin yıl öncesinden beri üzerinde yaşanan topraklar

Doğanın yeryüzünde yarattığı bir masal diyarındayız bugün... Günün her saatinde ya da yılın her mevsiminde büyüleyici bir tablo gibi karşımıza çıkan bir rüyalar âlemi, Nevşehir'deyiz...

Erciyas ve Hasan Dağları'nın volkanik "tüf"lerinin meydana getirdiği yumuşak ve kalkerli toprak örtüsü yetenekli ellerle işlenmiş ve benzersiz bir görüntü ortaya çıkartmıştır burada.

Doğa ile insan elinin bu uyumlu işbirliği yalnızca toprak üstüne biçim vermekle kalmamış, kat kat derinliklere inerek, yeraltı kentleri, 360'a yakın kaya kilisesi ve sayısız ev yaratmıştır.

İşte Nevşehir ilinin topraklarında, özellikle Göreme, Derinkuyu, Kaymaklı, Ürgüp, Zelve ve Gülşehir'de yoğunlaşmış bu tarihî değerler yöreye turistik açıdan önem kazandırmaktadır.

Bütün bu görüntünün yanı sıra ünlü Türk düşünürü Hacı Bektaş-ı Veli'nin müze ve külliyesinin de burada bulunması, Osmanlı sadrazamlarından Nevşehirli Damad İbrahim Paşa döneminde yaptırılan eserler ilgi çekmektedir.

Nevşehir'e gidenler milattan önce 3 bin öncesinden beri üzerinde yaşanan bu toprakların büyüsüne kapılmakla kalmayıp, özellikle Avanos'ta yaygınlaşan ve yapımında Hititlerden kalma tekniklerin kullanıldığı çanak-çömleklere hayran olmaktadırlar. Bölgenin bilinen en ünlü hatıra eşyalarının arasında onix mermerinden yapılan eşyalar, yöresel giysiler ve halılar da yer almaktadır.

Adı nereden geliyor

Çok eski çağlardan beri bir köy olmaktan ileri gidemeyen yerleşim merkezine Türkler Muşkara adını vermişlerdi. Bu köyde doğan ve büyüyen bir çocuk İstanbul'a gitmiş ve zamanla sadrâzamlığa ve padişah damatlığına kadar yükselmişti. Fakat doğup büyüdüğü köyü unutmayan sadrâzam burasını koskoca bir kent hâline getirirken, adına da "Yeni şehir" anlanına gelen "Nevşehir" demişti. Eski Muşkara köyü bundan sonra tarihe Nevşehir olarak geçmiş, onu ihya eden sadrâzam da Nevşehirli Damat İbrahim Paşa adıyla anılmıştır.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 1250 metre kabul edilen Nevşehir de yaz ayları kuru sıcak geceleri serin, kışlar oldukça soğuktur. Yaz devamınca hava kuraktır. Ara sıra sağanak halinde, nisan, mayıs ayında (40 ikinci) denen sürekli yağmur görülür.

Yılın 120-130 günü tamamen güneşli, 60-70 günü kapalı ve yağışlı geçer. Geri kalan günler parçalı bulutludur.

Nasıl Gidilir

Ancak kara yolu ile gidilebilir. Düzgün yollarla komşu illere bağlı olan Nevşehir'e yurdun her tarafından her gün otobüs bulunabilir.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1957
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 81.6

Partiler	Aldığı oy	(%)
CHP	19.593	28.7
CMP	19.706	28.9
DP	28.878	42.4

1961
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 85.3

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	23.473	32.6
CHP	23.034	31.9
CKMP	25.608	35.5

1965
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 69.8

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	28.660	47.3
CHP	15.497	25.6
MP	16.408	27.1

1969
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 64.0

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	30.639	53.5
CHP	11.432	19.9
CGP	2.390	4.2
MP	11.117	19.4
MHP	698	1.2
TİP	1.058	1.8

1973
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 60.5

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	21.424	35.4
CHP	15.723	26.0
CGP	2.913	4.8
DP	3.16	5.2
MP	2.136	3.5
MHP	3.401	5.6
MSP	11.161	18.4
Bağımsızlar	649	1.1

1977
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 71.0

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	34.841	41.4
CHP	29.074	34.5
CGP	1.278	1.5
DP	1.320	1.6
MHP	9.291	11.0
MSP	8.344	9.9
Bağımsızlar	54	0.1

NEVŞEHİR ANAYASA HALKOYLAMASI SONUÇLARI

YIL: 1961

Kabul	Red
% 69	% 31

YIL: 1982

Kabul	Red
% 90.4	% 9.6

NEVŞEHİR VALİ VE BELEDİYE BAŞKANI: AHMET BAŞSOY

«ALT YAPI HİZMETLERİNE ÖNEM VERİYORUZ»

NEVŞEHİR 1954 yılında il olmuştur. Merkez hariç altı ilçe, 33 kasaba (belediye) ve 149 köyü vardır. Toplam alanı 5.500 km2'dir. İl merkez nüfusu 40 bin, toplam nüfus 255 bindir.

İlimiz altyapı hizmetleri yönünden oldukça iyi durumda sayılabilir.

Bütün köylerimizde, ilkokul toplam 212, elektrik vardır. Köy yollarının tamamı yaz-kış otomobille gidilebilecek durumdadır. Toplam 1090 km. köy yolunun 170 km'si de asfalttır. Köy içme suyunun durumu da iyidir.

Ilin ekonomik yapısı tarıma dayalıdır. Tarım ürünlerinden hububat, patates, üzüm ve meyve ağırlık gösterir. Üzüm sofralık olduğu gibi şarapçılıkda kullanılmaktadır.

İl dahilinde ondan fazla un fabrikası, on tuğla ve kiremit fabrikası, Sümerbank'ın iplik fabrikası vardır. Tekel'in rakı fabrikası inşaat halindedir.

Kapadokya adıyla dünyaca bilinen tarihî, tabiî, turistik ve kültürel güzellikler ilimizdedir. Bölgenin tarihçesi 3-4 bin yıl kadar gerilere gitmektedir.

Nevşehir ilk defa Muşkara adıyla 1071 yılından sonra kurulmuştkur.

Ünlü Osmanlı Sadrazamı Damat İbrahim Paşa Nevşehirlidir. İlim, sanat ve kültürel faaliyetlere özel ilgi gösteren bu devlet adamının ilimizde kurduğu cami, kütüphane ve medreseden oluşan bir külliyesi halen canlı bir anıt olarak hizmette bulunmaktadır.

Bölge turistik açıdan ülkemizde ilk sıraları işgal eden önemli bir cazibe merkezidir.

Ünlü peribacaları, yüzyıllar öncesine ait kiliseler ve yeraltı şehirleri herkesin hayranlıkla gezdiği ve seyrettiği eserlerdir.

Ünlü Türk mutasavvıfı Hacı Bektaşi Veli'nin, her yıl binlerce kişinin ziyaret ettiği türbe ve müzesi ilimizdedir.

Bölgeye gelen yabancı turist sayısı her yıl artmaktadır. 1982 yılında 120 bin civarındadır. Bölgede 2 bin yatak kapasitesi vardır. Buna 15 bin daha ilâve edilmesi öngörülmüştür. Turizm yönünden önemli bir potansiyeli mevcuttur.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Niğde iline bağlı bir ilçe iken, 1954 yılında il haline dönüştürülen Nevşehir'in Merkez ilçesi nüfusu 90.345'tir. Nüfus artış hızı oldukça yavaş olan Nevşehir Merkez ilçede 1965-1982 yılları arasında nüfus artış hızı şehirde yüzde 21.3, köylerde ise yüzde 16 olarak belirlenmiştir.

AVANOS

Nevşehir'in il olmasıyla birlikte merkeze bağlı bir ilçe durumuna getirilen Avanos'un nüfusu 34.614'tür. Nüfus artış oranları şehirde yüzde 23.4, köylerde yüzde 23.2'dir.

DERİNKUYU

Niğde-Nevşehir yolu üzerinde yer alan Derinkuyu 1927 yılında bucak, 1930 yılında kasaba ve 1960 yılında ilçe olmuştur. Derinkuyu'nun 1980 sayımına göre nüfusu 18.002'dir.

Derinkuyu ilçesi

GÜLŞEHİR

1775 yılında Konya vilâyeti, Niğde sancağı, Uçhisar kasabasına bağlı bir köy iken, 1948 yılında ilçe durumuna getirilmiştir. Nüfusu 31.593'tür.

HACIBEKTAŞ

1270 yılında Hacı Bektaş-ı Veli'nin yerleşmesi ile yerleşme birimi haline gelmiştir.
1954 yılında ilçe olmuştur. Nüfusu 21.922'dir.

KOZAKLI

1954 yılında Hamamorta ve Kozaklı köylerinin birleştirilmesi ile ilçe durumuna getirilmiştir. 1980 sayımına göre nüfusu 26.607'dir.

ÜRGÜP

Osmanlı İmparatorluğu döneminde önce Niğde'ye, sonra Konya'ya bağlı bir kadılık merkezi olan Ürgüp, 1954 yılında Nevşehir'in ilçesi olmuştur. Nüfusu 33.850'dir.

ürgüp

Protokol

Vali ve Belediye Başkanı	Ahmet Başsoy
Cumhuriyet Savcısı	Cengiz Tuncer
En Yüksek rutbeli Hâkim	Ali Rıza Yılmaz
Vali Yardımcısı	Aziz Sevink
Vali Yardımcısı	Caner Akay
Emniyet Müdürü	Nedim Tanır
Millî Eğitim Müdürü	Esat Sağcan
Sağlık Müdürü	Naci Uz

Vergi Rekortmenleri

Yaşar Çetinel.	7.780.925.- TL.
Muammer Öztürk.	2.586.215.- TL.
Bekir Varol.	1.793.759.- TL.
Enver Ün.	1.489.509.- TL.
Mahir Sağdıç.	1.284.900.- TL.

ÖNEMLİ KİŞİLER

NEVŞEHİRLİ DAMAT İBRAHİM PAŞA— (? — 1730) -(**Damat İbrahim Paşa**) Sadrazam. Lâle Devri'nin yaratıcısı. Genç yaşında İstanbul'a gelip saray Baltacılar Bölüğü'ne girdi. 1817'de Sadrazam Ali Paşa'nın savaşta şahadeti üzerine sadrazam oldu. III. Ahmet'in kızkardeşi Fatma Sultan'la evlendi, saraya damat oldu. Savaşlarla yıpranmış Osmanlı Devleti'ni barış içinde tutmak için çabaladı, dönemi bir imar ve kalkınma dönemi oldu. İlk matbaayı, kâğıt fabrikasını açtırdı, eğlenceye fazla düşkündü, Haliç'te köşkler yaptırdı, Lâle Devri denen dönem onun saltanatı dönemidir. Patrona Halil ayaklanmasında padişah tahttan indirilirken, İbrahim Paşa da boğdurularak cesedi sokaklarda sürüklendi.

MEHMET ATAULLAH (ATA ATAY)— (1882-1931) İlk TBMM üyesi, içişleri bakanı. Mülkiye'de okudu, müderris oldu, Maraş Mutasarrıflığı'nda bulundu. Son Osmanlı Meclisi'ne Niğde - Mebusu olarak seçildi. İlk TBMM'de Üçüncü İcra Vekilleri Heyeti'nde 1922 yılında Dahiliye Vekilliği yaptı, ölümüne kadar milletvekili.

HAKKI PAŞA (Sütekin)-(1867-1942)— Emekli general, ilk TBMM üyesi, İstiklâl Madalyası sahibi. Harp Okulu ve Harp Akademisi'ni bitirdi, mirlivalıktan emekli.

EĞİTİM

Nevşehir'in bütün köylerinde ilköğrenim yapılmakta

Nevşehir ilinin bütün köylerinde ilk öğretim normal koşullarda, pek azı da geçici binalarda eğitim yapılmaktadır. İlin 203 okulundan 125'i çift öğretim, yaklaşık 30'u geçici binalarda, 48'i de normal eğitim-öğretim vermektedir.

34 orta öğretim kurumu bulunan Nevşehir'de merkez, Ürgüp, Hacıbektaş ve Kozaklı ilçelerinde birer lise ve ayrıca merkez ilçede ikinci devre ilköğretim okulu, sanat enstitüsü, kız sanat enstitüsü ve ikinci devre imam-hatip okulu, ticaret lisesi vardır.

Nevşehir'de mevcut 34 orta öğretim kurumunun 22'si ortaokul, 4'ü lise ve sekizi meslek ve teknik öğretim olarak dağılmıştır.

DÜĞÜNLERDE «ARZU İLE KAMBER» OYUNU OYNANIR...

NEVŞEHİR folkloru; türküsü ve manisi, sazı ve sözü ile güçlü bir biçimde yaşatılmaktadır. Mutasavvıf şairlerin yanı sıra, ünlü halk ozanlarının da yetiştiği yörede, 1884 yılında doğan Aşık Yahya Nevşehirlinin yeri oldukça büyüktür.

İnip testisini pınardan dolsun
Aşık Yahya sözün burada kalsın,
Dünyanın malı hep onun olsun,
Bir gün çıplak gidecek salın içinde

Diyen ozan, Nevşehir ve yöresinin ağzını dizelerinden en iyi bir şekilde kullanmıştır. Koşma, destan biçiminde söylemiş, hece veznini kullanmıştır.

Aşağıdaki taşlaması da oldukça ilginçtir:

Kökeni de bir yol adam ağzını,
Çarşıda pazarda esnaf beğenmez,
Medrese kaçkını, softa bozması,
Selâm vermeye insan beğenmez.

Bir kapusu vardır gayet küçücek,
Fâsıkı fısk ile keyf yetirecek,
Kırık çanak bulamaz ayran içecek,
Elin kapusunda sahan beğenmez.

Buna söyler Aşık Yahya şu sözü,
Yoğurt ayran ile hallolur özü,
Şehristan'a gelir bir Türkmen kızı,
Lâli güher ister mercan beğenmez.

EVLENME

Gelenek ve göreneklerin içinde evlenme törenlerinin yeri önemlidir. Erkeğin kötü alışkanlıklarının olmaması, askerliğini yapması, iş sahibi ve dürüst olması gibi özellikler , kız tarafının aradığı şeyler arasındadır. Kızın, aile geçiminin temiz, becerikli ve güzel olması arınılır. Kırsal kesimlerde bugün tek tük rastlanan başlık paralarına şehirlerde rastlamak artık mümkün değildir.

Görücüler gidip, kız evi kızlarını vermeye razı olduktan sonra erkek evine bir çift çorap verir. Bu sözü sağlama bağlamak için yapılan bir işlemdir.

Nişandan sonra üç hafta üst üste cuma akşamları akraba ve komşuları ile erkek tarafı kız tarafına gelir. Her gelişlerinde değişik armağanlarla kuru yemişler getirirler. Kız tarafı da konuklara kahvaltı çıkarır her iki taraf hem bir yakınlaşma kurar ve hem de hoşça vakit geçirirler.

Düğünler yörede altı gün sürer. İlk gün davul zurna ile, Türk bayrağı dikilir. O gün erkek evinde bayrak yemeği verilir. Düğünün başladığı gün kız uygun bir elbise giyer. Bu nedenle günün adına "Esvap Giydirme" denilir. İki tarafın yakınları hamam günü hamama gider. Çarşamba günü akşama gelin kızın kınası yakılır. Gelinin eline biraz kına ile para konur. Gelin elini iyice kapatır. Onu açmaya çalışırlar. Açılınca parayı alıp damada verirler. Bu hareketin bolluk getireceğine inanılır. Kına gecesi kızın akrabaları kız evinde yatabilirler

Kına günü Anadolu'nun hemen hemen her yerinde olduğu gibi Nevşehir'de de maniler söyleyerek kızı ağlatırlar:

Kız anası kız anası
Hani bunun öz anası

Diyenler olduğu gibi, kınaya katılan konuklardan bir başkası gelin ağlatan manilere devam ederek havayı sürdürür:

Atladı geçti eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Büyük evler yakışığı
Ah gelin anam.

Kına gecesinde kızın kendisine yöneltilen manilere karşılık vermesi oldukça ilginçtir

Kına gecesinde kızın kendisine yöneltilen manilere karşılık vermesi oldukça ilginçtir:

Keklik gelir seke seke
Kulağımda gümüş küpe
Ben annemden ayrılmazdım
Ayırdılar çeke çeke

Al güvercin mor güvercin
Ayağında gümüş zincir
Gurbet ele gider kızlar
Ölmez ama zırıncır
Damınızda ot muydum
Üstünüzde yük müydüm
Bir kızınızdım çok muydum
Vay benim anam...

Perşembe günü sabahı kız tarafından hazırlanmış çehiz oğlan evinden gelen arabalara yüklenir. Daha sonra gelini götürmek için alay gelir. Ağıtlar arasında davul zurna çalınıp şehir içinde turlar atıldıktan sonra, gelin oğlan evine getirilir. Damat yüksek bir yerden gelinin başına para ve buğday atar. Birkaç el silah atıldıktan sonra erkekler dağılır. Gelinin koluna giren damat cebinden çıkardığı paraları dağıtarak evine girer. Damat yatsı namazını kılar. Namaz sonunda hoca tarafından duası yapılır. Damat gerdeğe girerken arkadaşları tarafından yumruklanır. İçeride gelin kızın yanında bir kadın bulunmaktadır. Bu kadın "Kızın emaneti sana, senin emanetin Allah'a" der ve çıkar. Aradan bir iki saat geçince iki el silah atılır. Bu da kızın namuslu olduğu anlamını taşır.
rastlar. Düğüne gelen konuklar erkek evinde toplanır.

Nevşehir'in yöresel değişik oyunları vardır. Düğün ve özel eğlence günlerinde, "Arzu ile Kamber" oyununun yeri büyüktür. Ağır bir oyundur. Oyunun sözleri şöyledir:

Arzum ağlayıp durma
Karaları bağlayıp durma,
Bileziğin bendedir.
Kendini incitip durma.

Hey gidenler gidenler
Kamberi deli edenler,
Kaymağını ben aldım,
Kara suyunu alıp gidenler.

Karşıdan gelen adam,
Ağzının tadı adam,
Seni dayına saldım,
Damından hani adam.

"Nevşehir Halayı" (Ağırlama), üç ayak, kayalar, Allılar" yöresinin diğer sevilen oyunları arasındadır. Nevşehir halayının bir diğer adı da "Farfara"dır. Oldukça hareketli bir oyun olan erkekler tarafından oynandığı gibi, kadınlar tarafından da oynanmaktadır. Grup el ele tutuşur, eller ileri geri sallanırken ayaklar da süratle öne ve arkaya atılır. Güzel bir ahenk meydana getiren davul, klarnet eşliğinde oynanan oyunda oyuncular oyunun sözlerini söylerler:

Farfara'yı yel aldı,
Ben sevdim eller aldı,
Keşke sevmez olaydım,
Elim koynumda kaldı.

GİYSİLER

Kadın başında özel olarak dokunmuş örtüler vardır. Yüzler, yeminilerle saklanır. Köy kadınları başlarında yemeni ile işlemeli fes bulundururlar. Gövdede üç etekli entari, bellerinde şal, üzerlerinde de salta giyerler. Boğma şalvar desenli, keten ve pazendir.

Erkek giysileri: Yakasız uzun kollu mintanların üzerine, sarı ve gümüş rengi sim veya renkli ibrişimlerle işlenmiş çuha veya kadife kumaşlardan yapılmış cepkenler giyilir. Belde renkli kuşak vardır. Üzerlerinde silahlık kuşanılır. Ayakkabı olarak çarık veya yemeni kullanırlar.

BİR EFSANE

Belha Avanos'un Özkonak bucağına 10 kilometre uzaklıkta küçük bir derenin suladığı bir beldedir. Beldesine, deresine ve semtine adını veren Belha efsanesi şöyledir:

Şimdi Uruşa diye anılan bu bölgeye asırlar önce bir kabile gelmişti. Reisleri zeki ve iyi bir idareci idi. Reisin çok güzel, fakat talihsiz bir kızı varmış. Bu talihsiz kızın tek tesellisi, tabiat idi. Ayazma'nın serin sularında yıkanır ve kendi kendine şarkılar söylermiş. İşte bu kızın adı Belha imiş.

Yine bir gün, banyodan çıkmış ve elbisesini giymişti ki, yanında bir erkeğin belirdiğini gördü. Erkek: "Ziyared Dağının ardından geliyorum, oranın reisiyim, günlerdir seni yıkanırken seyrediyorum, sana gönül verdim" der. Belha önce kaçmak isterse de zamanla birbirlerini severler.

Güzel Belha'nın hayranları ise günden güne çoğaldığı için zeki baba kurnazca karar verir. Kızını alamayanların ilerde kendisine düşman olmaması için çok olmaları gerekmektedir. Sarayın önünde yapılacak cirit oyununda rakipler çarpışacak ve sağ kalabilen Belha'yı alacaktır. Müsabaka sonunda, Ziyaret Dağı'nın Reisi ile Aliyli Beyi karşı karşıya kalmıştır. Kız, Ziyaret Dağının reisine âşıktır. Ya karşısına Aliyli beyi çıkarsa ne yapacaktı? Son anda, Aliyli Bey'in okunun, sevgilisine saplandığını gören kız, büyük bir çığlık atarak kendini balkondan , okun üzerine atar ve o da aynı okun kurbanı olur.

Bu duruma çok üzülen Belha'nın babası, "Onları sarayının önündeki bahçeye beraber gömün"der. İki sevgiliyi ölüm bile ayıramamıştır.

Nerelerde kalınır

HOTEL ORSAN: Kayseri Cad. Tlf. 1035-2554 Banyolu 80 oda, kalorifer, lokanta, asansör.
HOTEL GÖREME: Hükümet Cad. 16. Tlf: 1706-1707 yaz ayları açıktır. Banyolu 72 oda, kalorifer, lokanta, asansör.
LÂLE OTELİ: Belediye yanı, Tlf: 1779-2905 Banyolu, 28 oda, kalorifer, lokanta, asansör.
HOTEL VİVA: Kayseri Cad. III Tlf: 1326-1760 yaz ayları açıktır. Banyolu, 24 oda, kalorifer, lokanta.
GÜRGEN PALAS: Eski Sanayi Meydanı Tlf: 1722 24 odalı, kalorifer.
SUNAR PALAS: Belediye Cad. 2 Tlf: 444 18 oda, lokanta.
KOÇ PALAS OTELİ: Hükümet Cad. 1 Tlf: 1216 26 oda, kalorifer.

ÜRGÜP
BÜYÜK OTEL: Kayseri Cad. Tlf: 60-61 Ürgüp 160 oda, kalorifer, lokanta.
TEPE OTELİ: Teslimiye Tepesi Tlf. 74 Ürgüp. Banyolu 36 oda, kalorifer, lokanta.
OTEL SİNASOS : Tlf. 2 Mustafapaşa. Banyolu 14 oda, lokanta.

ORTA HİSAR:
MOTEL PARİS: Tlf: 15 Ortahisar Banyolu 24 oda, lokanta.
GÜLŞEHİR

BELEDİYE MOTELİ: Köprü üzeri, Tlf: 28 Gülşehir Duşlu 8 oda.
AVANOS:
VENESSA KIZILIRMAK: Turistik Cad. 9 Tlf: 99 Avanos. Yaz ayları açık, banyolu 30 oda, kalorifer, lokanta, yüzme havuzu.
HOTEL VENESSA: Köprübaşı mevkii, Tlf: 201 Avanos. Duşlu 73 oda, lokanta, kalorifer, asansör.
KIZILIRMAK PANSİYON Mithat Dülge Cad. 27 Tlf: 92 Avanos. 30 odalı.

Özel yemekleri

Nohutlu Yahni, Zerde, Zerdi Pilavı, Etli Mantı, Ayva Dolması, Kaysı Yahnisi, Dolaz, Aside, Tandır Fasülye, Üzüm Turşusu, yöreye özgü halk mutfağı ürünleridir.

Ayva Dolması: Ayvanın kabukları soyulup oyulduktan sonra, içine kıyma, düğü (Orta kırılmış bulgur) konur. Pişerken su ve pekmez katılır.

Üzüm Turşusu: Üzümler küplere konulup üzerlerine şıra ve hardal konur. Kışın taze üzüm gibi yenilir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Orta Anadolumuzun bu güzel ili dünyaca ünlü tarihî zenginliklere sahiptir. Ürgüp ve Göreme'nin turistik değer taşıyan eşsiz peri bacaları kadar yörede tarihsel ve arkeolojik kalıntılar da ayrı bir önem taşımaktadır.

Tarım ve hayvancılık yanında, halı dokumacılığı da bölge içinde önemlidir.

Türk Ticaret Bankası bu güzel ilimize 1970 yılından beri en iyi hizmeti sunanın mutluluğu içindedir.

NEVŞEHİR İL MERKEZ ŞUBESİ
Nevşehir

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

NEVŞEHİR yöresinin yaklaşık 5000 yıllık tarihi vardır. Bu topraklar, Hittilerin ilk yıllarında bir yerleşme bölgesi olarak kurulmuştu.. Hititler, burada kurdukları ilk yerleşme merkezine Nissa adını vermişlerdi. Daha sonra Frigyalılar, Persler e Makedonyalılar bu topraklarda büyük uygarlıklar kurmuşlar, daha sonra da Roma ve Bizans egemenliği altında yaşamıştır bu topraklar. 1071 yılındaki Malazgirt Zaferi'nden sonra Türkler bu yöreyi ele geçirmişlerdir. Türklerin eline geçtikten sonra tarihî Nissa kentinin adı Muşkara olarak değiştirilmiştir. Muşkara, bu toprakların fethi sırasıda şehit düşen bir Selçuklu kumandanının unvanı idi. Selçuklulardan diğer Türk boylarına geçen bu topraklar, XIV. yüzyılda Karamanoğulları'ndan Osmanlı İmparatorluğu'na intikal etmiştir.

Osmanlı yönetimi sırasında Muşkara, buradan yetişen Damat İbrahim Paşa'nın sadrazamlığı sırasında ve "Lâle Devri" adıyla anılan dönemde bu topraklar yeni baştan onarılmış ve büyük bir kent haline getirilen adı da "Yeni Şehir" adına gelen "Nevşehir" olarak değiştirilmiştir.

Yörenin en önemli kenti, bugün merkez ilçe durumundaki Nevşehir değildir. Ürgüp ile Hacı Bektaş Veli'nin dergâhının bulunduğu Hacıbektaş da, bu yörenin en az Nevşehir kadar ünlü köşeleri idi.

Ürgüp, tarihî kilise girişi...

Nevşehir, Osmanlı dönemine kadar bir köy hüviyetinde bulunduğundan, bu ilçe merkezindeki tarih zenginliklerinin hemen tümü Osmanlı devrine aittir. İlin diğer tarih zenginlikleri ise çevrededir. İl merkezindeki belli başlı tarihî eserler şunlardır:

NEVŞEHİR KALESİ: Selçuklu devrinden kalmadır. Kente hâkim bir yerdedir. Damat İbrahim Paşa zamanında esaslı biçimde restore edilmiştir. Bu onarım sırasında kaleye, İstanbul'dan getirilen 6 adet top konulmuştur.

KAYA CAMİİ: Selçuklular tarafından Muşkara'da yapılan ilk eser olması bakımından önem ve değer taşımaktadır. Ufak fakat güzel bir camidir.

KURŞUNLU CAMİİ: Damat İbrahim Paşa tarafından 1726 yılında yaptırılmıştır. Kubbesi kurşunla kaplı olduğu için bu adla anılmıştır. Mihrabı mermer işçiliğinin nefis örneklerinden biridir. Minberi de çok güzeldir. Müezzin mahfilinin altı altın yaldızla işlemelidir. Caminin çevresinde yine Damat İbrahim Paşa tarafından yaptırılan bir medrese, bir sübyan mektebi, bir hamam ve bir de kütüphane vardır. Bunların tümü "Damat İbrahim Paşa Külliyesi" adıyla anılır.

KÜTÜPHANE: Damat İbrahim Paşa Külliyesi'nden olan kütüphane ayrı bir mimarî güzellik arzetmektedir. Kütüphanenin raf ve dolaplarında paha biçilmez değerde el yazması eserler bulunmaktadır. Ayrıca "Lâle Devri" ve "Damat İbrahim Paşa" hakkında yazılan tüm eserler de bu kütüphanede yer almaktadır.

MÜZE: Damat İbrahim Paşa Külliyesi'nden olan imaret kısmı, bugün müze olarak kullanılmaktadır. sübyan mektebi ise minyatür, arkeolojik ve etnoğrafik eserlerin toplandığı müze halindedir.

NEVŞEHİR

1597 - 1429 — 1590

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

Gezilecek yerler

GÖREME: Nevşehir il hudutları içersinde yer alan Göreme, erozyonun delik deşik ettiği, ay yüzeyini hatırlatan ve yaklaşık olarak 30 km. lik bir alanı kaplayan eşsiz manzarası ve kiliseleri ile dünyada bir benzeri daha olmayan bir tabiat harikasıdır. Göreme ve havalisindeki iç içe ve ayrı ayrı sayısız kilise ve gezilecek yer vardır. Bu yerler daha sonra Hıristiyanlar tarafından İsa'nın hayatı ve çarmıha gerilişini tasvir eden figürlerle süslenmiştir. Göreme havalisinde gezilecek yerler sayılamayacak kadar çoktur. Göreme'yi ziyarete gelen turistler için en iyi dinlenme yeri Avanos yakınlarındaki ve Göreme'ye dört kilometre uzakta bulunan "Zelve" harabeleridir. Zelve'de çay bahçesi, lokanta da bulunmaktadır. Üst üste sıralanan peri bacaları yüzünden "Peri Bacaları Mezarlığı" ismi de verilmektedir. Zelve'de genç kızların şansını açtığı söylenen "Peri Çeşmesi" özellikle bekâr genç kız ve erkeklerin ilgisini toplamaktadır. Bir mağara tavanındaki, dalları aşağıda kökleri yukarda "Dilek Ağacı"da görülmeye değer. Yolları tamamen asfalttır..

ÇARIKLI KİLİSE: Bu kilise de Göreme yöresinde yer alır. Çapraz tonozlu kiliselere dahildir. Freskleri Elmalı Kiliseyi andırır. Kilisenin içindeki İsa'nın doğumundan ölümüne ve göğe çıkışına kadar olan tasvirler görülmeye değer.

UÇHİSAR, AVCILAR: Göreme yaylâsının iki şirin kasabası olan bu yerler şarapları, peri bacaları ve binlerce güvercini ile bir masal ülkesini andırır. Uçhisar'dan Göreme yaylâsını seyretmeye doyum olmaz. Bütün ihtişamı ile peri bacaları ve güvercinlikler, kiliseler ayaklarınızın altına serilir.

ORTAHİSAR: Ortahisar'da Göreme yaylâsı içersinde kalan ve görmeye değer birçok yeri olan turizm değerini lâyıkıyla verebilen bir kasaba olarak turist celbetmektedir.

ÇAVUŞİN KİLİSESİ: Çavuşin'den gidilen ve Avanos yönetisinde yer alan Çavuşin Kilisesi'nde iki başlı melek, Mikail, Cebrail fresklerinin yanısıra Yusuf ve Meryem Ana, Bethlehem'e gidiş, doğum, Yusuf'un rüyası, Mısır'a kaçış, doğulu üç bilge, Kudüs'e giriş, son yemek, ihanet, çarmıha geriliş, İsa'nın ölümü, çarmıhtan alınışı, mezara konuluşu gibi figürler yer almaktalar

AÇIKSARAY: Gülşehir ilçesine üç kilometre ve Nevşehir'e 15 kilometre olan Açıksaray erozyonun etkisi ile tepelerinin oyulması nedeniyle kapı biçimli çeşitli oyuklarla gerçekten bir sarayı andırmaktadır

BALKAN KİLİSELERİ: Ortahisar'dan yedi kilometre uzaklıktadır. Binlerce güvercinin yer aldığı bir patikadan gidilen Balkan Kiliseleri birbirine çok yakın birçok kilise ve manastır kompleksi içinde yer alır. Zengin fresk bezemeli bir şapel önemlidir

ÜRGÜP: Nevşehir'in en şirin kasabalarından birisi olan Ürgüp, birinci sınıf otelleri, lokantaları, çay bahçeleri, sinema ve diğer eğlence yerleri ile tam bir istirahat yeridir. Ürgüp'te her yıl düzenlenen Göreme bağbozumu festivali bu ilçeyi daha câzip hâle getirmiştir.

DERİNKUYU: Derinkuyu dünyada bir benzeri daha olmayan muazzam bir yeraltı şehri üzerine kurulmuştur. Yedi kat yerin altına inen yeraltı şehri gezenlerin üzerinde unutamayacakları hâtıralar bırakmaktadır. Yeraltı şehri sayısız odalar, savunma yerleri, koridorlar, firar bacaları, su kuyuları vs.'den müteşekkildir.

YERALTI MANASTIRI: Derinkuyu ilçesinde bulunan yeraltı manastırında delilerin akıllandığına inanılmaktadır. Tarihî yeraltı kiliselerine dayanan yeraltı manastırının dünyanın ilk akıl hastanesi olduğu iddia edilmektedir. Bugün akıl hastaları getirilerek manastırdaki bir sütun üzerindeki demir halkalara bağlanmakta ve şifa bulmaktadır. Manastırda akıl hastalarının su içmesine yarayan su haznesi ve hastalara ilâç yapılan ilâç kaynatılan yerler ve aynı zamanda tıp fakültesi olarak kullanılan bu yerde konferans verme, ders dinleme yerleri de vardır.

GÜLŞEHİR: İl merkezinin 20 kilometre kuzeyindedir. Bölgede yapılan kazılarda Roma ve Bizans çağlarına aid eserler bulunmuştur. Eski adı Arapsun'dur. Buraya dört kilometre mesafede Açık Saray harabeleri vardır. Bunlar, tüp kayalar içine oyulmuş bir yeraltı şehrinin kalıntılarıdır. Kayalar içine açılmış su kuyuları, su yolları, evler, çarşılar vardır. Çevrede, Kozankaya adıyla anılan mevkide pembe ve beyaz renkli Peri Bacaları'na rastlanmaktadır.

HACIBEKTAŞ: Burası Hacı Bektaş Veli'nin yaşadığı ve öldüğü, Bektaşilik tarihikatının doğduğu yer olması bakımından ayrı bir önem ve değer taşır. Burası, Tekke ve Zâviyelerin kapatıldığı 1924 yılına kadar Bektaşiliğin merkezi olmuş, tarihkatın "çelebi"si burada oturmuştur. Hacı Bektaş Veli'nin evi, türbesi ve adına kurulan Bektaşî Dergâhı bugün Hacıbektaş adıyla anılan ilçenin en büyük tarih zenginliğini ve kutsal varlığını teşkil etmektedir.

SPOR

NEVŞEHİR'de sporun ancak kırk yıllık bir geçmişi bulunmaktadır. Nevşehir'de ilk spor kulübü, henüz Niğde'ye bağlı bir ilçe durumunda iken 29 Nisan 1942 günü kurulmuştur. Nevşehir Gençlik Kulübü adını taşıyan kulübün kurulmasıyla Nevşehir'de sportif faaliye başlamıştır. Bu konuda o. tarihlerde Nevşehir Ortaokulu öğretmeni buluna İsa Coşkuner pek büyük çaba göstermiştir. Kulüp, bölge olarak Niğde iline bağlı olduğundan Niğde Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü'nce düzenlenen spor müsabakalarına katılmıştır. Bunu takiben 18 Mart 1949 günü Ürgüp Gençlik, 16 Mayıs 1950 günü Gülşehir Gençlik, 12 Ağustos 1953 günü de Kaymaklı Gençlik kulüpleri kurulmuştur.

Nevşehir il haline geldikten sonra bölgede spor faaliyeti hızlandığı gibi kulüp sayısında da pek büyük artma görülmüştür. Bazı kulüplerin tescillerinin silinmelerine rağmen Nevşehir'de Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'ne tescilli 14 spor kulübü ile dört de avcılar kulübü bulunmaktadır. Bu kulüpler başta futbol olmak üzere basketbol, voleybol, güreş, atletizm, atıcılık dallarında faaliyet göstermektedirler. Nevşehir'in başlıca spor kulüpleri şunlardır:

NEVŞEHİRSPOR: Nevşehir'in üç eski ve köklü spor ocağı olan Nevşehirgücü, Lelespor ve Nevşehir Gençlik Kulüpleri'nin birleşmeleri sonucu 1969 yılında kurulmuş ve 2 Haziran 1969 günü resmen tescili yapılmıştır. Kırmızı-Beyaz formalı kulübün profesyonel futbol takımı 1969-70 sezonunda Türkiye III. Ligi'ne dahil olmuştur. Nevşehirspor takımı faaliyetini mahallî ligde sürdürmektedir.

AVANOS GENÇLİK: Adını taşıdığı ilçenin kulübüdür. 1955 yılında Kızılırmak Gençlik adı altında kurulmuş,, 1961'de Avanos Gençlik adını almıştır. Forma renkleri Sarı-Kırmızı'dır.

BEŞTAŞSPOR: Hacıbektaş ilçesinin kulübüdür. 1969 yılında kurulmuştur. Forma renkleri Yeşil-Siyah'tır.

EKONOMİ

Ekonomisi tarıma dayanır...

TURİZM endüstrisi dışında, son yıllarda, ülkemizin ekonomik etkinlikleri içindeki payı gerileme gösteren Nevşehir'in turizmin yaratacağı ek talepler sayesinde, önümüzdeki yıllarda, hızlı bir kalkınma sürecine girebileceği beklenmektedir.

Halkın başlıca geçim kaynağı tarımdır. Tahıllar arasında en çok: Buğday (340.000 ton), Arpa (65.000 ton), Çavdar (24.000 ton) üretilir. Diğer tarla mahsullerinden : Patates (205.000 ton), Şeker Pancarı (63.000 ton), Nohut (2.500 ton) ve Mercimek (2.000 ton), sebzelerden: Domates (10.000 ton), Kabak (8.000 ton), Soğan (6.000 ton) ve Lahana (3.000 ton) yetiştirilir. Volkanik kül, üzüm (125.000 ton) üretimi için en elverişli toprağı sağlamaktadır. Beş şarap fabrikası, 450.000 litre şarap üretmektedir. Tarıma bağlı ürünlerden, on un fabrikası 135.000 ton un, bir salça fabrikası 200 ton salça ve iki tekstil fabrikası 4.200 ton pamuk ipliği üretmektedir. Diğer sanayi kuruluşları arasında 25 karoseri ve 10 römork imalâthanesi, 28 tuz ve 10 kepek fabrikası sayılabilir. Çoğu Kızılırmak yakınında yer almak üzere dokuz tuğla ve bir kiremit fabrikası vardır. Üretilen diğer sanayi mamulleri arasında: Akü, briket, conta, çelik mobilya, harman makinası, iç çamaşırı, marangoz makinaları, plastik hortum ve yer karosu da bulunmaktadır.

Hayvancılık çok ilerlemiş değildir. Otomotiv sanayiinin güçlenmesi, Nevşehir'in bir oto alım - satım merkezi şeklinde gelişmesine yardımcı olmaktadır. Turistik hatıra eşyalarının imâl ve pazarlaması da önem kazanmaktadır.

BEDEN TERBİYESİ MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Ömer Şahin.
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü, Nevşehir.
Telefon numarası: 1338.
Memur sayısı: 9
Personel sayısı: 8
Lisanslı sporcu sayısı: 6 bayan, 1532 erkek.
Tesisler: Şehir stadı 2000 kişilik, Ticaret Lisesi spor salonu, Avanos spor salonu 2500 kişilik, Hacıbektaş spor salonu (İnşaat devam ediyor), Ürgüp sahası, Avanos sahası ve Gülşehir sahası (yapım çalışmaları sürdürülüyor).

Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: Atletizm, basketbol, futbol, güreş, voleybol, masa tenisi, güreş, avcılık - Atıcılık, hentbol.

Sağlık Hizmetleri

Nevşehir'de iki devlet hastanesi ve beşte yataklı sağlık merkezi vardır. Ayrıca sağlık ocakları ile ayakta tedavi yapan üç dispanseri olan ilde sağlık kuruluşlarının ilçe ve yatak dağılımları şöyledir:

Yeri	Adı	Yatak sayısı
Merkez	Devlet Hastanesi	230
Ürgüp	Devlet Hastanesi	25
Avanos	Sağlık Merkezi	10
Derinkuyu	Sağlık Merkezi	10
Gülşehir	Sağlık Merkezi	10
Hacıbektaş	Sağlık Merkezi	10
Kozaklı	Sağlık Merkezi	10

Toplam: 305